

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2637 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1925, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 10. JULIJA (JULY 10), 1942 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 136 Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

ČETNIKI NAVALILI NA PRIMORSKO DO TRSTA!

Četniki napadajo policijske postaje, vojaške posadke in komunikacijske zveze. Sedež vrhovnega poveljstva premeščen iz Kaira v Jugoslavijo. Feldmaršal Walther von Brauchitsch prevzel poveljstvo nemških armad. Britska bojna letala bombardirala osiščne transporte na Sredozemskem morju

Washington, D. C., 10. jul.—Vladni informacijski urad naznanja na bazi v Washingtonu dopisnih poročil, da so jugoslovanski četniki invadirali italijansko ozemlje do Trsta in da napadajo italijanske vojaške posadke, policijske postaje in komunikacijske zveze. Oslišče je moralo potegniti več tisoč vojakov z ruskih in afriških front in jih zagrnati v boj proti četnikom. Odpor proti Nemcem in Italijanom je se povečal tudi v Grčiji in rezultiral v demobilizaciji osemnajstih divizij.

V Jugoslaviji, Grčiji, Albaniji, Čehoslovakiji in Bolgariji oboje uporniki napadajo iz skrivališč v gozdovih osiščne vojaške posadke, skladišča orožja in streliva in komunikacijska središča. Operacije na široki podlagi so bile odrejane proti balkanskim rebelom, katerim poveljuje general Draža Mihajlovič. Uradno poročilo, objavljeno v nekem hrvaškem listu pravi, da so Italijani in Nemci poslali kazenske odprave proti četnikom, da zatrejo odpor.

Eno poročilo pravi, da so osiščne čete požgale neko vas v Bosni do tal, pobili vse moške, ženske in otroke pa poslale v koncentracijsko taborišče. Četniki so se za to naslednji dan maščevali z napadom na osiščno vojaško posadko v Sokolatu in pobili nemške in italijanske vojaške, ki so uničili vas.

London, 10. jul.—Jugoslovanski vojni kabinet je naznanil, da je kralj Peter, ki se zdaj nahaja v Ameriki, premestil sedež jugoslovanskega vrhovnega poveljstva iz Kaira, Egipt, nazaj v Jugoslavijo. General Draža Mihajlovič je bil imenovan za načelnika armadnega štaba. Mihajlovič je bil informiran o imenovanju po radiu.

Četniška armada, kateri poveljuje Mihajlovič, je narasla na 250,000 mož. On zdaj vodi ofenzivo proti osiščni okupacijski armadi na Balkanu.

London, 10. jul.—List Daily Mail je dobil poročilo od svojega dopisnika v Stockholmu, Švedska, da je Hitler vzpostavil feldmaršala Waltherja von Brauchitscha kot vrhovnega poveljnika nemških armad. Diktator je odstavil feldmaršala zadnjo zimo in sam prevzel poveljstvo nemške oborožene sile. Poročilo dostavlja, da je Hitler pristal na zahteve nemških generalov.

Cungking, Kitajska, 9. jul.—Borba za Kitajsko je prešla v novo fazo. Srdite bitke divjajo pri dveh mestih zapadno od Nancanga, pri Changsi in Fengčangu. Kitajsko vrhovno poveljstvo pravi, da sta obe strani utrpele velike izgube.

Nove japonske čete so bile vržene v bitke proti Kitajcem. Slednji se vedno drže svoje pozicije ob železnici, ki spaja provinco Čekiang s provinco Kiangsi. Kitajski in ameriški letalci so večeraj ponovno bombardirali japonsko letalsko bazo pri Kantonu, glavnem mestu južne Kitajske.

Washington, D. C., 9. jul.—Ameriška podmornica je napadla in najbrže potopila nadaljnji japonski rušilec v bližini otoka Kiska pri Alaski, poročila mornarični departament. Prej so ameriške podmornice potopile štiri japonske bojne ladje v vodah pri Aleutskih otokih.

Moskva, 9. jul.—Ruski tanki, konjenica in pehotni oddelki so bili vrženi v bitko proti Nemcem, da ustavijo prodiranje sovražnika proti Voronežu, železnikemu središču na progi Moskva-Rostov. Poročila s fronte se glase, da so bile nemške vojaške enote, ki so prekoračile reko Don, združene na vzhodni strani te reke, mostovi, po katerih so šle čez reko, pa pogrnili v zrak z dinamitom.

Vojna sreča se je obrnila v prilog Rusom v torek, ko so razdejali mostove iz čolnov čez reko Don in tako preprečili dotok novih nemških čet na vzhodno stran. Vest iz Berlina, da so Nemci zasedli Voronež, ni bila zanikana in ne potrjena v Moskvi. Sovjetski krogi pravijo, da so Rusi razbili 60 nemških tankov v dveh sektorjih fronte pri Voronežu.

Rdeča zvezda, glasilo armade, je objavila, da so Nemci zasedli Voronež, ni bila zanikana in ne potrjena v Moskvi. Sovjetski krogi pravijo, da so Rusi razbili 60 nemških tankov v dveh sektorjih fronte pri Voronežu.

Madžari pomagajo srbskim četnikom

Tajna vojaška organizacija zalaga četnike z orožjem

London, 9. jul.—Velika in tajna protinemska organizacija, katero tvorijo vojski spodnjih plasti ogrske armade, pošilja orožje srbskim četnikom, katerih poveljnik je general Draža Mihajlovič, se glase sem dospela poročila iz Ankare, Turčija. Četniki dobivajo orožje od te organizacije že več kot eno leto.

Poročila pravijo, da ogrska vojaška organizacija pošilja orožje tudi poljskim in ruskim guerilcem, ki operirajo proti nemškim četam v ozadju ruskih front.

Razkritje o ogrski pomoči četnikom in guerilcem je sledilo objavi poročila, da je bilo devet ogrskih četnikov postavljenih pred vojno sodišče. Med temi sta bila stotnik Klein in poročnik Hereach, ki sta imela prej zveze z ogrskim vojnim uradom.

Tajna ogrska vojaška organizacija se imenuje Dozavova legija. Dozsa je ime ogrskega patriota, ki je živel v šestnajstem stoletju. Poročila pravijo, da so se ogrske avtoritete zamen trdile več kot eno leto, da ugotovijo imena voditeljev tajne vojaške organizacije. One so že pred več meseci odkrile, da orožje vseh vrst izginja iz vojaških skladišč.

Nemci pobili 10,000 Čehov

Naciji grade tovarne na Češkem

Ankara, Turčija, 9. jul.—Nemški potnik, ki je došel sem iz Nemčije, je dejal, da so naciji pobili 10,000 Čehov v krvavi čistki, ki je sledila umoru Reinharda Heydricha, podnačelnika Gestapa, nacistične tajne policije. 25,000 nemških vojakov in 50,000 tajnih policajev je na delu na Češkem in Moravskem pri zatiranju sabotaže.

Nemčija je poslala na tisoče delavcev na Češko, odkar so angleški letalci izvršili masne napade na nemška mesta in industrijska središča, ter zgradila več novih vojaških tovarn. Drastične kazni niso ustavile sabotaže in češki saboterji so pogrnili več tovarn v zrak z dinamitom.

Potniki, ki prihajajo v Turčijo, pripovedujejo, da so Nemci izpremenili hotele v Pragi in na Dunaju v bolnišnice. V te prihajajo nemški vojski, ki so bili ranjeni na ruskih frontah.

Socialist Ludvig Lore umrl

New York, 9. jul.—Ludwig Lore, socialistični vodja, časnikar in radijski komentator, je večeraj umrl. Ko je 1. 1920 nastal razkol v socialistični stranki, se je Lore pridružil komunistični frakciji. Nekaj mesecev pozneje je bil obtožen v Chicagu kot član komunistične delavske stranke in obsojen na pet let zapor. Illinoiski guverner ga je potem pomilostil in Lore je prebil samo deset dni v ječi. Lore je bil izključen iz komunistične stranke 1. 1925 po sporu z voditelji zaradi smernic stranke. Ob smrti je bil star 67 let.

V operacijah v vodah pri Alaski, ki so se pričele pred enim mesecem, so ameriške bojne ladje in podmornice potopile osemnajst japonskih bojnih ladij, štirinajst pa poškodovale.

TAJNA OBRAVNAVA PROTI NEMŠKIM ŠPIONOM

Obrežni stražniki nastopili kot priče

NADALJNJI BUNDOVCI ARETIRANI

Washington, D. C., 9. jul.—Tajna obravnava proti nemškim saboterjem, ki so se izkrcali zadnji mesec v dveh skupinah na ameriskem obrežju, se je večeraj pričela pred vojaškim sodiščem. Saboterje, med katerimi sta dva ameriška državljana, so pripeljale nemške podmornice.

Kot prve priče so nastopili štirje obrežni stražniki, med temi trije časniki. Domneva je, da so pričali o izkrcanju saboterjev. Poleg teh je nastopila kot priča Gerda Mellind, 24 let stara razporečnica iz Chicaga in zaroka Herberta Haupta, enega izmed obtožencev. Ona je razdrla zaroko po aretaciji Haupta.

Oče in mati Haupta ter oče Mellinde, Herman Struckman, so bili tudi pozvani kot priče pred vojaško sodišče poleg duca drugih Čikažanov. Sodišče je zasedalo dve uri in 40 minut dopoldne in tri ure popoldne. Obtožence so pripeljali v dvorano justničnega departmanta v dveh zaprtih avtomobilih pod močno policijsko stražo, oboroženo s strojnimi puščicami. Dvorana, v kateri se vrši obravnava, je v petem nadstropju poslopja justničnega departmanta. Nemci so obtoženi sabotaže, špijonaže in kršenja militarnih zakonov. Sodišče bo odločilo, ali bodo ustreljeni ali obsojeni.

George John Dasch, eden izmed obtožencev, se bo morda izognil smrtni kazni, ker je avtoritetam razkril načrte glede sabotaže in s tem omogočil aretacijo svojih pajdašev. Za njegovega zagovornika pred vojaškim sodiščem je bil imenovan polkovnik Carl L. Ristine. Predsednik vojaškega sodišča je general Frank R. McCoy, glavni prosekutor pa federalni justični tajnik Francis Biddle. Slednji je dejal, da bo obravnava trajala več dni.

New York, 9. jul.—P. E. Foxworth, načelnik federalnega detektivskega urada, je dejal, da je bilo 72 članov in uradnikov Nemško-ameriškega bunda, nacistične organizacije, aretiranih v New Yorku in predmetjih. Med temi je petnajst žensk. Vsi so bili po aretaciji odvzeli na Ellis Island. Foxworth je rekel, da se lov na bundovce nadaljuje.

Holandska podpisala dogovor z Ameriko

Washington, D. C., 9. jul.—Holandska vlada v izgnanstvu je podpisala dogovor z Ameriko, ki določa vzajemno kooperacijo in soudeležbo pri povojni rekonstrukciji Evrope. V smislu dogovora bo Holandska dobivala pomoč iz posojilno-najeminskega sklada. Podpis dogovora je naznanil državni tajnik Cordell Hull. Slični dogovori so bili prej sklenjeni z Veliko Britanijo, Rusijo, Kitajsko, Poljsko in Belgijo.

Francija pretrgala odnose z Grčijo

Vichy, Francija, 9. jul.—Lavalova vlada se je udala pritisku nacijev in pretrgala diplomatske odnose z grško vlado v izgnanstvu v Londonu. Grški poslanik v Vichyju je bil takoj informiran o prelomu. Istočasno je francoska vlada naznanila, da je prevzela nadzorstvo nad interesami Luksemburga, Belgije, Jugoslavije, Poljske, Norveške, Holandske in Danske, ki so do sledje spadali v področje ameriškega poštaništva v Vichyju.

Nemški častnik napaden v Parizu

Francoški delavci odhajajo v Nemčijo

Vichy, Francija, 9. jul.—Nemški vojaški častnik je bil napaden in obstreljen v Parizu in nemški vojaški vlak vržen iz tira pri Angersu, 190 milj južno-zapadno od Pariza. Napadalcii so pobegnili. Poročilo ne pove, ali je bil častnik ubit.

Nacistične avtoritete so izjavile, da so vojaški vlak iztirili francoski teroristi. Izdale so nov dekret, ki določa smrtno kazen za vsakega, ki bi pomagal padalcem združenih narodov ali članom posadk letal, ki se spuščajo na tla v okupirani Franciji.

Policija je naznanila, da je Bernard Georges priznal, da je on vrzel bombo na oder, na katerem je govoril Marcel Deat, prijatelj Lavalu, načelnika francoske vlade, in zagovornik poglobitve kooperacije med Francijo in Nemčijo. Georges je tudi priznal, da je s svojimi tovariši iztiril nemški vojaški vlak pri Joue-les-Toursu 19. junija.

Več sto francoskih delavcev, ki so se priglasiili za delo v nacističnih tovarnah, je odpotovalo v Nemčijo iz Lyonsa, Toulousa, Clermont-Ferranda, Marselle in Limogesa. Laval je nedavno apeliral na francoske delavce, naj gredo v Nemčijo, kjer bodo prejemali visoke plače. Delavci bodo zamenjani za francoske vojne ujetnike, ki se nahajajo v nemških taboriščih.

Ogrska svari Rumunijo, Slovakijo

Vojaške čete zbrane ob meji

Budimpešta, Ogrska, 9. jul.—Govornik na tukanjnj radiopostaji je posvaril Rumunijo in Slovakijo, "da mali narodi, ki imajo teritorialne težnje, bodo izpustili svoje pokrajine. Ogrska armada, najboljša v vzhodni Evropi, bo nastopila proti sovražnikom."

Ogrska se jezi, ker so rumunski in slovaški listi pisali, da je ona sovražnica Rumunije in Slovakije. Trenje med Ogrsko in Rumunijo traja, odkar je Nemčija dala velik kos Sedmograške Ogrski. Slovakija je nedavno ponovila zahteve, da mora dobiti nazaj pokrajine, katere je Ogrska dobila po razksoanju čehoslovaške republike.

Poročila omenjajo koncentracijo vojaških čet in gradnjo utrdb ob mejah Ogrske, Rumunije in Slovakije. Svarilo ogrske radiopostaje je dokaz kavaanja med sateliti osišča. To je vključevalo tudi grožnje, "da bo Ogrska branila svojo čast."

Ljudska kontrola angleških železnic

London, 9. jul.—Ljudsko lastništvo ali kontrola angleških železnic je vključena v načrtih, katere je odobrila konvencija unije železničarjev, ki se je pričela v Blackpoolu. F. J. Burrows, predsednik unije, je v svojem govoru poudarjal, da je kontrola železnic neizbežna. Železničarji morajo nastopiti kot enota v kampanji za ljudsko lastništvo železnic.

Kanada raztegnila vojaško starost

Ottawa, Kanada, 9. jul.—Kanada je raztegnila obvezno vojaško službo na samake moške do starosti 40 let. Doslej je bila vojaška starost do 35. leta. Moški, ki so se poročili po prvem juliju lanskega leta, se smatrajo za samce v smislu novih narobnih regulacij.

Razprave o povojni rekonstrukciji v teku

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Obiskovalci gl. urada SNPJ in uredništva Prosvete so bili 8 t. m.: Anton Gornik, Milwaukee, Wis., John in Albina Obreza, Akron, O., John Škof, Cicero, Ill., John in Katarina Srkoč, McKees Rocks, Pa., Andrew in Walter Arbanas, Hammond, Ind.

Nov grob v So. Chicagu
South Chicago. — Dne 7. julija je umrl rojak John Bukovec, star 51 let in rojen nekje na Dolenskem. Zapustil je ženo.

Vesti iz Clevelanda
Cleveland. — Dne 7. t. m. je v bolnišnici umrla Frances Slapar, stara 63 let in rojena v Gorjušah pri Domžalah. V Ameriki je bila 30 let in tukaj zapuščala moža, dva sinova, ki sta v armadi, dve hčeri, dve sestri in dva brata. — Dne 8. t. m. je v bolnišnici umrla Agnes Viković, stara 53 let in doma iz Prekmurja. Zapuščala pet odraslih otrok. — Istega dne je naglo umrla Viktorija Blažko, stara 58 let. Zadel jo je mrtvoud.

Iz Kanasa
Edison, Kana. — Dne 1. julija je naglo umrl John Paver, star 72 let, član društva 225 SNPJ. Poldrugoro preje je bil v bližnjem mestu Girardu in ko se je vrnil domov, je začel delati na vrtni. Naenkrat se mu je ulila kri iz ust in nosa in bil je na mestu mrtev. V Ameriki je živel 38 let in tukaj zapuščala ženo, sina, štiri hčere in 15 vnukov, v Jolietu, Ill., pa brata Matta.

Vlada zasagla japonsko trgovino
Chicago, 9. jul.—Zasego trgovine japonske firme Yamanaka & Co. na 846 North Michigan ave. je sinoči naznanil Leo T. Crowley, načelnik federalnega urada, v čigar področje spada nadzorstvo tuje lastnine. Trgovina bo ostala zaprta nekaj dni. Crowley je dejal, da so bile zasezene trgovine te firme tudi v New Yorku, Bostonu in Bar Harborju, Me.

Komisija se izrekla proti snižanju voznine
Chicago, 9. jul.—Državna trgovinska komisija se je izrekla proti znižanju voznine na čikaški cestni železnici na sedem centov, ki je bila v veljavi do 20. aprila. Na peticijo urada za kontrolo cen se bo vršilo novo zaslišanje 16. julija in takrat bo morda padla končna odločitev. Družba Chicago Surface Lines hoče, da sedanja voznina 8 centov ostane.

Indijci stopajo v armado
New Delhi, Indija, 9. jul.—Avtoritete pravijo, da je 70,000 prostovoljcev stopilo v indijsko armado v maju, rekordno število. Nova vojaška taborišča so bila ustanovljena v več krajih, v katerih se bodo vežbali rekruti.

Bivši češki premier obsojen v zapor
New York, 9. jul.—Poročilo iz Prage pravi, da je bil Rudolf Beran, predsednik zadnje češkoslovaške vlade, obsojen na deset let zapor. Beran je bil spoznan za krivega izdajstva.

Grška univerza apelira za pomoč
Bern, Švica, 9. jul.—Evropska ustanova za pomoč dijakom, katere glavni stan je v Švici, je dobila apel za pomoč grškim dijakom. Rektor univerze v Atenah pravi v apelu, da 10,000 dijakov strada in trpi pomanjkanje.

Ustanova NYA zaprla 50 uradov
Washington, D. C., 9. julija.—National Youth Administration je zaprla 50 pokrajinskih uradov in odslavoila 14,000 uslužbencev. Naznanilo pravi, da je morala to storiti, ker je kongres znižal apropiacije za financiranje aktivnosti te ustanove na \$60,000,000.

Temelji za ekonomsko kooperacijo položeni
Washington, D. C., 9. jul.—Ekonomska kooperacija, sloneča na skoro svobodni trgovini, ne na konkurenci in visokih carinskih postavkah, bo tvorila podlago v vseh zadevah, nanašajočih se na povojno rekonstrukcijo. Zadevni razgovori so v teku v Washingtonu in Londonu. Razgovorom bo morala slediti zakonodajna akcija v prizadetih državah.

Potreba sporazuma med zavezniki
Washington, D. C., 9. jul.—Razgovori se vrše med reprezentanti združenih narodov in predstavniki vlad držav, ki so prišle pod osiščno dominacijo. Podlaga za kooperacijo je atlantski čarter, ki sta ga razglasila predsednik Roosevelt in premier Churchill po svoji zgodovinski konferenci na morju v avgustu preteklega leta. Ta čarter bo tvoril tudi podlago bodočemu miru.

Predsednik Roosevelt bo zaupal kongresu in ameriškemu ljudstvu vse detaje rekonstrukcijskega programa, ko pride čas za to, zaeno pa bo pozval kongres, naj sprejme potrebno zakonodajo, preden bo vojna končana. To je namignil v svojem poročilu kongresu, v katerem je orisal izvajanje posojilno-najeminskega programa.

"Kooperacija na široki podlagi med združenimi narodi je potrebna za izvedbo programa", je rekel Roosevelt v svojem poročilu. "Upanje je, da bodo načrti kmalu sestavljeni in odobreni. Ti morajo vključevati določbe o trgovski, finančni in gospodarski politiki, mednarodnih investicijah in povojni rekonstrukciji."

Predsednik mora upoštevati želje kongresa pri sklepanju dogovorov med Ameriko in drugimi državami. Vse pogodbe mora potrditi senat. Znano je, da so razlike v mišljenju reprezentantov vlad po osišču podjarmljenih dežel in ljudstvi, ki bivajo v teh deželah. Ubežne vlade so za sklenitev dogovorov z veleislami — Ameriko, Veliko Britanijo, Rusijo in Kitajsko — glede forme ekonomskih unij in sfer vpliva, ki bodo določene. Ker nimajo direktnih stikov z ljudstvom doma, bodo zaključki, ki jih sprejmejo, morda revidirani pozneje. Predstavniki malih držav so zavzeli stališče, da se lahko odpravijo poteškoče s sklenitvijo sporazuma pred končanjem vojne.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno dravstvo (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in Cincro \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosensivo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Come oglasov po dogovoru.—Nekopirni dopisi in nematerialni članki se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (izvirni, prevodi, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v sklopu, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (July 31, 1942), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kaj je danes najbolj važno?

Kaj je danes najbolj važno za vse one, ki verujejo v demokracijo?

Zadnje sredo smo zapisali na tem mestu, da v tem trenutku je nacifazizem naš največji in najnevarnejši sovražnik—in temu sovražniku mora veljati ves naš boj toliko časa, dokler ni ta naš sovražnik premagan in odstranjen s sveta. Zato so nam potrebni kompromisi in premirja z marsikom in marsičem, s komur in s čimer ne bi nikdar sklepali kompromisov in premirij v normalnih, MIRNIH časih. Danes pa nismo več v takih časih; danes smo v drugačnih časih, zato mora biti tudi naša taktika drugačna, če hočemo pokazati, da nam je res kaj za demokracijo.

Če je torej nacifazizem naš največji in najnevarnejši sovražnik in če si res prizadevamo, da bo ta naš sovražnik premagan in do-cela zložen, moramo to pokazati v teh kritičnih momentih ne samo z besedami, marveč tudi z DEJANJI.

Med nami je mnogo zakrknjenih, nedemokratskih elementov, ki ovirajo prizadevanja za zmago nad nacifazizmom na vse načine. So kapitalisti, ki bi radi nadaljevali "business as usual"—in mi vsi se zgražamo nad njimi in pravimo: Zdaj ni čas za "business as usual," zdaj se mora vsakdo žrtvovati. Dalje so sebični delavski voditelji, ki bi radi nadaljevali stavke "as usual" in s tem bi ovirali proizvodnjo dragocenega bojnega materiala; mi obso-jamo tudi te in pravimo: Zdaj ni čas za stavke "as usual," kajti vsi se moramo žrtvovati za zmago. Potem so razni nestrpnosti, ki bi se radi kavalirali z nami "as usual..." Tudi tem pravimo: Zdaj ni čas za stare kavse "as usual"—če si res prizadevamo za zmago nad osiškem.

Zakrknjeni, nedemokratski elementi streljajo krole na rovaš naše skupne akcije za osvoboditev in združitve naše stare domovine. Baš zadnje dni je bila neka parada po Ameriki. Če bi bila ta parada inscenirana v normalnih, mirnih časih, nas bi zabavala, ampak v teh resnih in kritičnih dnevih nam ni do te zabave. Imamo svoje grenko mnenje o tej parad—ampak bobnanje tega našega mnenja v javnosti ne bo nič pomagalo k zmagi Amerike nad Hitlerjem, niti ne bo prav nič pomagalo Slovincem v starem kraju, ki jih nacifazisti ubijajo na debelo.

Med nami se delajo napake. Povzročajo jih individui, ki ne postopajo bratsko in ne demokratsko. Kako bomo popravili te napake? Z velikim kolom po glavi? Ne—danes ni čas za to! Prihranimo kol za nacifaziste, ki so nam vsem skupaj najbolj nevarni, napake pa popravimo na lep način, na sejah in zborovanjih, kjer je prostor za to.

Ne pozabimo pa enega. Kakor so te napake boleče, so danes—malenkost napram gorostasnim krivicam, ki jih trpi slovensko ljudstvo, kakor hrvaško in srbsko ljudstvo, v stari domovini.

Zelo, zelo slabo se zavedajo teh krivic oni, ki z nepopolno lahkomišelnostjo in zavestjo neodgovornosti streljajo krole na škodo demokracije in s tem početjem izzivajo nepotrebne spore in kritike v javnosti, kakor tudi oni, ki z največjo ogorčenostjo kažejo na te krole, kakor da bi ti krole zasenčili vse drugo na svetu...

Tista smešna parada po Ameriki ni prinesla nobenega bombni-karskega in slovenskega četnika v starem kraju, niti ni dala nobenega tanka Angležem in ne Rusom; prav tako ne bo kakšno zgražanje nad to parado zaprlo gobca dru. Goebbelsu, niti ne bo osvobodilo ne enega Slovence iz koncentracijskih mučnin. Zakaj se ne zavedamo tega?

Ako si res prizadevamo za premaganje nacifazizma, čemu tra-timo dragoceni čas za stvari, ki niso nujno važne za zmago nad nacifazizmom? Zakaj ne koncentriramo vseh svojih sil, kar jih zmremo, proti našemu glavnemu sovražniku, napram kateremu so vsi naši stari nasprotniki mušice? Le bedak se oteplje mušice, ko ga ograža stekel pes. Kdor ne verjame tega, naj pomisli, kaj se danes godi v starem kraju, kjer socialisti in katoličani umirata drug poleg drugega...

Če si res prizadevamo za premaganje nacifazizma in za osvoboditev slovenskega ljudstva v stari domovini, tedaj je naša dolžnost, da sledimo Rooseveltu in pomagamo Ameriki do čim hitrejše in popolnejše zmage. Brez Amerike ne bo zmage nad nacifazističnim osiškem in ne bo svobode za stano domovino!

Naša druga dolžnost je, da smo vsaj v teh kritičnih časih strpni in složni s rojaki vseh naziranj, ki naglašajo isti cilj kot mi: zmago nad osiškem in združitve vseh Slovencev v skupni državi z ostalimi Jugoslavo. Če zmremo to, bomo najlepše demonstrirali, da smo zreli za demokracijo.

Ako so na katoliški strani nestrpnosti, ki nadaljujejo boj z nami "as usual," so to ljudje, ki nimajo smisla za demokracijo—in nam ni t-taba, da bi jih posnemali in s tem pokazali, da nismo nič boljši. Če hočejo oni ležati v luči, svobodno jim—nam pa ni treba iti k njim v lužo.

Danes je najbolj važno to, da delamo vsi za zmago Amerike in demokracije, vsak po svojih močeh in zmožnostih. Nobena druga stvar ni tako važna!

Zmaga Amerike pomeni zmago Rooseveltovega programa štirih svobod za svet, torej tudi za Jugoslavijo in našo stano domovino.

V ta Rooseveltov program moramo verjeti in mu zaupati, ker drugače ne moremo imeti volje za resno prizadevanje za zmago nad nacifazizmom.

Glasovi iz naselbin

Barbičeve počitnice

Cleveland.—V mojem zadnjem dopisu sem zaključil s shodom v La Sallu. Po shodu smo šli v spodnje prostore SND, kjer so bili bartenderji jako zaposleni. In še ples se je pričel. Tam je bilo mnogo rokovanja in vprašanj: kako se mi dopade La Salla, kako je v Clevelandu itd. Veliko jih je bilo, ki so mi povedali svoja imena, ali če si ne zapišem, navadno pozabim. Tako mi naroči Ignac Benke, naj po-zdravim Miko Cvelbarja od št. 5 SNPJ in Zoriča. Benke je iz Depueva. Pozdravov še nisem oddal, kajti Miko Cvelbar je menda že v Montani. No, z Zoričem bosta gotovo to čitala. Nisem pa vedel, da je bil Mike ne-koč v La Sallu.

Pokličemo me k ženaki, ki pravi, da se piše Josephina Senica in da se je nekoč pisala Jakleeva Pepca iz Hrstaja. Dobro se še spominjam njenega doma in njene sestre Nežke, ki je sedaj v Oregonu, njenih bratov Mihata in Janeza, ki sta že umrla, ne pa Pepce, ker je nisem videl že nad 40 let. Predstavljeni so mi bili tudi Kristina in Frank Nadvešnik, Louis in Frank Gregorich. Louis je predsednik SND, Frank pa ima gostilno v bližini postaje na First st. Mary Kernz je bila nekam huda, ker hvalimo preveč mrtve, ne pa živih. Znano mi je prav dobro, kako in kaj, in kolikor vemo, je bilo tudi v dopisu drugače rečeno kot je bilo v resnici. Ampak mrtvi grede v ne-besa in ne bilo bi lepo jih gra-jati! Mary je iz Oglesbyja in škoda, ker ni bilo časa, da bi jo obiskal.

Srečal sem tudi Mary Žokal, ki je doma iz Bele Cerkve, njen mož pa iz Krške vasi. Rekla je, kot skoro vsi, da čita moje do-pise. In je tako, kajti če bi ne imel veliko čitateljev dopisov, bi jih ne pisal. Ko sem bil na po-tovanju, sem tudi izvedel, da je človek, ki dobiva veliko plačo, vendar pa mu vzame pol dneva, da napiše kratko pismo. Bogami, jaz pa polnim kolone in še plač-am za znamke in papir, poleg pa se moram včasih še kregati z urednikom. To vam je špan-aka logika! Mene kregajo, dasi delam in plačam, dočim drugi malo dela in ima veliko plačo, povrh pa je še hvaljen! But we don't give a d—m.

Srečal sem tudi Ludvika Vog-richa, Mattovega sina, ki je bil na pittsburski konvenciji, kakor tudi Johna Goriška iz Oglesbyja in Kotarja, ki je predlagal La Salla za sedež prihodnje konven-cije jednote. Iz La Salla in okoli-ce je bilo pet delegatov, toda za La Salla je bilo oddanih le pet glasov. Potem je bil Kotar hud na svoje delegate.

Drugi dan, v ponedeljek, me je spremljal Vincent Klanšek, oče Johna. Povedal mi je, da je pre-mogar in da je bilo nekaj v okoli-ci La Salla 30 premogovni-kov, ki so pa izžepani in so ostali le trije. On je prišel v Ameriko leta 1906 iz Rudne vasi pri Ra-dečah ob Savi. Njegova žena Mary je doma blizu Novega me-sta. Njun sin John je poročen s Skoporcevo Mary iz Oglesby-ja. Tudi Louis Skoporec prihaja iz Radeč, njegova žena pa tudi od Novega mesta. Bil sem pri Andreju Urbančiču, ki je od tam doma, kjer sem bil jaz rojen. Imel je brata Miko in Franka, ki sta oba umrla, Joseph je pa nekje v Michiganu. Naš Leo Zevnik je doma iz Cateža pri Brežicah na kranjski strani. On je uposlen kot prodajalec v Neu-stadtu trgovini za moške oble-ke že 32 let!

Hotele imajo v La Sallu tri: Kaaskaika, Francis in Wendome, kjer je tudi busna postaja. Star Union Brewery v Peruvu, čije lastnik je Henry Herner, je po-sodila \$40,000 direktorjem Sloven-skega narodnega doma, da so po-stavili Dom. In pomislimo mi metropolitani, da je njih Dom že plačan! Tako mi je povedal na-vdušen domovec Joe Jurjevec v Domovi gostilni, kjer je naš agent pivovarne potretal. Tam je bil tudi Anton Mahnich, ki pa ni v sorodu z Mahnicem v Waukeganu. Gregorich pa ima

sestro v Waukeganu, ki se piše Mahnich, toda ni v sorodu z An-ton Mahnich. John Novak je bil nekoč vodja za njih narodni dom, ali sedaj je mrtvouden, še prej pa je nogo izgubil. Ima bolj slab spomin, toda če se z njim pogovarjaš, se mu prične vrača-ti tudi spomin. Star je 59 let in prihaja iz Radeč. Frank Dolanc je prišel v Ameriko leta 1908 iz Koučra pri Zagorju ob Savi.

Pri Klanšku me je obiskal tu-di Anton Sotovek. Mislim, da je doma med Vidmom in Breži-cami. Anton je oskrbnik nekega poslopja in ima dober avto, s ka-terim nas je vse tri popeljal po velikem belem mostu v bližini zatvornice rekel Illinois k Starved Rocku, ki štrli precej visoko v nebo ob tej reki. Tam je Starved Rock Park, ki meri 900 akrov. Ime je dobil po stari tradiciji. Tam so namreč Indi-janci rodu Pottawatome obko-tili poslednje Illinoiske Indijan-ce in jih sestradali. S tega veli-kega skalnatega griča je lep pogled po planjavi in reki.

Tam so tudi razne kamnite po-dobe, kot Hudičev nos, Lovers Leap, kjer sta zaljubljenca skoči-la v globčino, Wishing Spring, kjer lahko pijes vodo in si kaj poželiš—ampak če želiš, da bi se tista voda spremenila v pivo, se ti želja ne bo izpolnila. Potem je French Canyon in Devil's Bathub. Vse to je zanimivo za ljubitelje narave, kot tudi za one, ki se zanimajo, kaj vse je narava ustvarila v milijonih letih. Na Starved Rock se še pri-lično lahko pride. Tam je tudi pesek po imenu silica, ki sicer ni dober za pljuča, je pa najfinej-ši za izdelovanje stekla. In v bli-žini Ottawe je več steklarn, kei je tega peska veliko med La Sal-lom in Ottawo v razdalji 20 milj.

V Oglesbyju smo bili dvakrat, enkrat pri Koporcevih, drugič pri Kristini in Franku Nadveš-nik. Mesto z okoliško šteje 4000 prebivalcev, La Salla 13,000, Pe-ru, ki je med tema dvema me-stoma, pa merida osem tisoč.

Tamkajšnji premogovniki ali njih lastniki ne morejo konku-ri-rati z drugim premogom v ce-nah, kajti premog je nizek in vzame več časa, da pride na po-vrhuje. In tako so še tisti trije premogovniki zaprti in čakajo odločitve iz Washingtona glede cen.

Ker je že pozno v noč in zju-traj moram vstati ob štirih, kaj-ti nisem več na počitnicah, bom končal. Zabeležim le še to, da sta me na postajo zopet spre-mila Fred Malgai in John Klanšek. V vlak sem stopil ob 7:15 v pon-delek zvečer, ki me je zopet za-peljal nazaj v Chicago. Zahva-lim se vsem rojakom v La Sallu in okoli-ci za njih uljudnost za časa mojega poseta. Najbolj sta se z menoj trudila John in Mary Klanšek, ki gresta oba v moje spominsko knjigo, dokler bom

Sovjetska zastava vira nad nekim mestom v Ukralini, ki so ga reokupirale ruske čete.

tičil svet. Postrežen sem bil tu-di s pristnim domačim mlekom Koporcevih krav iz Oglesbyja. Waukegan in Milwaukee pri-deta prihodnjič na vrsto. Opo-mni vas bom že sedaj, da me v Chicago kaj radi izprašujejo, za-kaj grem rad v Waukegan. Well, ko sem šel tja pred 33 leti, me ni nihče vprašal. Ampak šel sem takrat in tudi večkrat po-zneje, ko še nisem bil tam na konvenciji in ko še nisem bil v glavnem odboru. In takrat še tudi mnogih onih radovednežev ni bilo v deželi, katero je odkril Kristof Columb. Tam sem si prvič kupil kromatično harmo-niko, na katero, oziroma njej alični, še dandanes piskam me-lo-dije onim, ki še ljubijo harmo-niko. To je bilo ravno na božič-ni večer leta 1909. (Se nadalju-je.)

Frank Barbič.

Srce je v metropoli—

Chicago.—Ko pišem te vrstice, so moje misli v Clevelandu. Saj sem preživela tam skoraj 30 let. Poznane so mi vse ulice, po-znane dobre družine. Tam imam nebroj prijateljev, moje ljubljene sorodnike, moje vnu-ke in moja dva ljubljena sinova. Dalje imam tam tudi dva zele-na grobova. Prvi je mojega mo-ža, drugi mojega brata. Rane v srcu se še niso zacelile...

Prejela sem zopet žalostno vest, ki me je zadela v srce, da je umrl naš dragi sorodnik Vin-cent Dedeč. Poznala sem ga kot otroka in kot moža. Živo mi stoji pred očmi. Bolehal je delj časa. Bil je parkrat operiran, a bilo je vse zaman. Bolezen je razjedla njegovo še mlado te-lo. Star je bil komaj 34 let. Za njim žaluje mnogo sorodnikov: njegova žalostna žena, trije si-novi, starši, pet sester, trije bra-tje in mnogo drugih sorodnikov. Kako rada bi se udeležila pogre-ba, a ni bilo mogoče. Naj mu bo blag spomin, ostalim pa glo-boko sožalje!

Tako pobira smrt—danes te-be, jutri mene. Tak je zakon narave. Vse, kar se rodi, mora umreti prej ali slej. Dalje je umrl Joseph Jenc. Podrobnosti mi niso znane. Ker smo bili z njegovo družino prijatelji, naj preostali sprejmejo moje sožal-je!

Prav rada čitam Prosveto, tu-di dopise, posebno iz Clevelan-da, ker poznam dopisnike. "Več-ni popotnik" veliko piše in tudi

rad čita dopise nežnega spola. Ker smo blizu skupaj doma, smo se tudi dostikrat skupaj nasme-jali. Tudi Franka Barbiča po-znam in njegove muzikante, ob čijih godbi smo se včasih suka-li. Dalje poznam našega pisate-lja Ivana Jonteza in dosti dru-gih, posebno pa pevce in pevke soc. Zarje.

Čudno se mi vidi, ker ni z "Jutrovega" nobenega dopisa, ker vem, da jih je tam dosti, ki so zmožni sukati pero. Odkod je prišlo to ime, mi ni znano. Tudi tamkajšnje društvo SNPJ nosi tako ime. Tam so rojaki napredni in delavni na polju prosvete. Saj smo imeli dva pev-ska zbora in tudi dramatično. Prvi zbor je bil Cvet, drugi De-lavec. Pozneje je vsled depre-sije vse prenehalo. Dosti lepih in veselih dni smo skupaj pre-živeli v zborih in v igrah. Kako silno vse to pogrešam, posebno pa moje sopevke. Srce me vleče nazaj med vas, toda moja pot še ni odprta. Moram se poča-kati. Tukaj v Chicago se silno dolgočasim, kajti ne živim med Slovenci in nikogar ne poznam. Lahko bi še dosti napisala, toda naj zadostuje. Končno sprejmi-te moje pozdrave vsi in do svi-denja!

Mrs. F. Penko.

Glas iz toplice

Lava Hot Springs, Idaho.—Z-ženo sva se večkrat pogovarjala, da bova šla letos na počitnice. Zopet sva se odločila, da bova šla v toplice, kjer se bova lahko odpočila, si pregrela kosti in tu-di kožo oprala. In tako sva 1. julija zjutraj zapregla "lizo" in po treh urah in pol vožnje sre-čno dospela v to mesto, ki je oddaljeno 180 milj od Kemmer-erja, Wyo.

Ko se okrepčava in dobiva jerperge, sva se takoj podala v vodo, kjer se človek fine opere in utrjuje kosti pogreje dva-krat na dan, povrh se pa še odpočije, tako da so res prave počitnice. Doma sem bil res ves izmučen in zbit od dela, zdaj bi pa še v dirke šel, ako bi ne bilo drugače. Frank Jamnikar, pred-sednik wyominške federacije SNPJ, me vpraša, kako se poču-tim. Pravim, da dobro in če ho-če, greva lahko v dirko. Ampak ni hotel, ker dobro ve, da bi ga jaz posekal, kajti on nosi dosti več masti kot jaz. Pa tudi izgo-vor je imel in je rekel ženi, ko je šel od doma, da ga noga boli. Torej če bi šel z menoj v dirko, bi še bolj zbit prišel domov in bi ga žena lahko nazaj naglala.

Blaz Bernard, član društva 10 SNPJ v Rock Springsu, Wyo., pravi, da v tukajšnje toplice ne bo hoditi, ker se ljudje samo-pohujšajo. Jaz pa pravim, da se samo pomarimo. Tudi mrs. Mlinar in mrs. Pavhovich sta med nami, tako da smo res lju-dje. Je tudi več drugih iz na-šega zapada. Vendar letos ni tukaj toliko ljudi kot druga le-ta. Menda bo vzrok vojna, ka-kor tudi to, da se počitnice bolj težko dobe. Vendar pa je nas "old timerjev" obojega spola do-volj, da se kratkočasimo med seboj. Eden pove to, drugi ne-kaj drugega, ako ne gre druga-če, se pa tudi kdo malo zlaže.

Toda če bomo komu dali nagra-do za laži, jo najbolj zasluži Karl Hiebec. Tako nam čas hitro po-teka in bo treba iti zopet kmalu domov in na delo.

Po pravici povedano, ako bi se moral tako potiti pri delu v premogorovu kot se potim v teh toplicah, bi takoj pustil delo. V tej vodi se mora človeku kri in tudi kosti pregreti, kar poma-ga zdravju. Torej kdor hoče po-čitnice, ali si utrjuje kosti pre-

greti in kožo oprati, naj gre v te toplice. Kdor se hoče pa za-bavati, naj ne hodi semkaj, ker tukaj ni zabave.

Anton Trainik. 267.

Petra spaga ni več

Hermine, Pa.—Dne 30. junija je Prosveta prinesla vest v svo-jih Domačih vesteh, da je umrl naš marljiv delavec in urednik Glasu Naroda John Terček ali Peter Zgaga, ki je s svojo kolo-no celih 30 let zabaval svoje čitatelje. Gotovo je, da ga bodo njegovi čitatelji pogrešali.

On je bil pravi "Willie Ro-gers". V njegovi koloni si lah-ko opazil več čiste resnice kot kjerkoli drugje. Ali večina ga ni hotela ali pa ni mogla razu-meti, kaj je hotel povedati. Do-bro se spominjam njegovih ko-lon. Dasi nilem naročnik Gla-sa Naroda, sem si pomagala s tem, da sem zamenjala list za list in tako sem videl obe lici, zakaj vsaka stvar ima dve lici. In člo-vek mora obe lici gledati, ne samo eno, potem šele več, pri-čem si. Da bi sam svoje trdil, to nikakor ne gre.

Prav dobro se spominjam, ko je Peter Zgaga pred več leti pi-sal v svoji koloni o zdravju. Te-ga je tudi njemu narava v prej-šnjih letih namerila polno me-ro, a zdaj je pa že po njem. Ja, veliko je Peter Zgaga povedal v svoji vztrajni koloni. Marsi-katera ženica se je prav od srca nasmejala in tudi premisljevala, če je vse to resnica, kar je on pisal. Pa menda že mora biti res, ker drugače ne bi tako pi-sal. In njegova kolona je bila dan za dnem boljša.

Zdaj je njegovih kolon konec in nihče ga ne bo mogel nado-mestiti in nadaljevati njegovo delo, zakaj tak humor je redka lastnost. Od moje strani Petru Zgagi vse priznanje za njegovo delo, katerega je vztrajno vršil skozi vse križe in težave, skozi katere smo šli. Polagoma se ce-lijo rane zdaj temu, zdaj one-mu. Zdaj je njegova rana za-celjena, naše pa krvavijo. Moje sožalje Terčkov družini v New Yorku.

Frank Fink.

Vsačega nekaj

West Middletown, Pa.—V mo-jem zadnjem dopisu bi se mora-lo glasiti, da je v Sharonu obis-kal svojce in naš Slovenski dom mr. Peletič iz La Salla, Ill., in Cvelbarju izročil pozdrav za mene. Hvala, Tone!

Zadnjič sem čital dopis iz La-troba, Pa., v katerem piše mrs. Fradel, da so napravili dolga po-tovanja v aprilu. Bili so tudi v Floridi v mestu Jacksonville in da tam niso srečali nobenega slovenskega vojaka, marveč je nekega Slovaka. Če bi bili šli 20 milj od Jacksonville, bi bili našli veliko vojaško taborišče, kjer služi tudi moj sin Joe pri mornarici. Gotovo bi ga bili sre-čali, če bi bili vprašali zanj. Ampak kdo naj ve za vse.

Dne 21. junija smo tudi v Sha-ronu-Farrellu obhajali vseslo-vanski dan. Organizacija vseh slovenskih klubov je organizirala veliko parado, da že dolgo ni bilo take. Korakali smo dve mi-lji iz Farrella v mestni park, kjer se je razvil program. Pa-rade se je udeležilo nad dva ti-soč Slovanov, pri programu se pa računalo, da je bilo nad pet tisoč ljudi. Bili so dobri govorniki in tudi lepo petje. Nastopi-la je tudi miss Rosie Mlakar s solosplovom, kakor tudi naš mla-dinski krožek 21 SNPJ pod vod-stvom Frances Novak. Peli so in plesali.

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 10. julija 1922)

Domače vesti. Iz Colorada piše slovenski rudar: Pri nas ima-mo še nekaj Judežev, ki se ne zmenijo za štrajf rudarjev...

Delavske vesti. Predsednik Harding pritiska na rudarje in lastnike rogov, naj sklenejo kompromis.

Inosensivo. V Nemčiji je za-divjala finančna panika: vred-nost marke pada.

Sovjetska Rusija. Sovjeti bo-lačno odklanjajo koncesije bo-jni lastnikom kapitala v Rusiji. Dva tedna haške konferen-ce sta minila brez uspeha.

Ruski poslanik Maksim Litvinov govori na shodu v Madison Square Garden v New Yorku.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

JUGOSLAVIA IN RUSIJA
London, 24. junija (JIC). — Sovjetski poslanik na jugoslovanskem dvoru Bogomolov je dne 23. junija priredil v čast jugoslovanskim predstavnikom v Londonu čaj. Prisotni so bili predsednik vlade Slobodan Jovanović, podpredsednik dr. Krnjević in dr. Krek, vsi ministri, ki se nahajajo v Londonu in večje število politikov in višjih uradnikov. Na čaj je prišel tudi ambasador Bogomolov z ženo. Sestanek je potekal v prijaznih pogovorih med Rusi in Jugoslavlani. Med svojim bivanjem v Londonu se je Vječeslav Molotov zadržal v daljšem razgovoru s premierjem Churchillom in se sestel s predstavniki ostalih zavezniških narodov. Poročali smo že, da se je sestel s predsednikom Benešem in s predstavnikom svobodnih Francozov, generalom De Gaulleom. Poleg tega se je sestel z jugoslovanskim zunanjim ministrom dr. Momićem Ninčićem. Na sestanku sta razpravljala o važnih vprašanjih, ki zanimajo Sovjetsko unijo in Jugoslavijo.

DRAŽA MIHAJLOVIĆ DOBIL LETALA
New York, 29. junija (JIC). — Radio iz Moskve poroča, da se četniška vojska generala Mihajlovića v Jugoslaviji bori sedaj proti osišču z letali, zlasti v Hrvatski, kjer je "vlada hrvatskega kvizlinga v neprestanem strahu pred napadi četniških pilotov in je prisiljena organizirati obrambo."
Jugoslovanski krogi v Londonu trdijo, da je Mihajlovićeva vojska imela že dalj časa manjše število letal, ki pa so jih skrivali, dokler navedeno v zameno za italijanske ujetnike niso dobili manjše zaloge bencina.

KAJ THE NEW YORKER PRIPOROČA ZA ZMAGO
New York, 29. junija (JIC). — Tukajšnji tednik The New Yorker priporoča dne 27. junija v vodeniku 11 svojih predlogov za zavezniško zmago v današnji vojni. Med temi predlogi je tudi sledeči:
"Ustanovitev ameriške letalske sile za operacije v Jugoslaviji in podporo generalu Draži Mihajloviću, poveljniku največje evropske uporniške armade."

PRISILNO DELO V HRVATSKI
Zurich, 28. junija (ONAY). — V Hrvatski, vazalni državi osišču, so uvedli prisilno delo. Popisali so vse moške med 18 in 60 letom in jih dodelili za delo na polju, gradbo cest, izsuševanje in sekanje dreves.
Ta odredba bo omogočila mnogim nemškim podjetnikom v Hrvatski, da bodo prišli poceni do delavskih moči.

IZ NACIJSKIH IN DRUGIH VIROV
"Hrvatski Narod": Predelovalnice kože zahtevajo, da se poleg usnjene obutev zamenja z lepim, da bi tako prihranili kožo za zimsko meseco.
"Kaerntner Grenzruf" priobčuje sledečo deklaracijo nacijskega okrajnega načelnika v Kranju, Leopolda Hussa:
Gornja Kranjska mora po želji našega Gauleiterja izvršiti vsa politična misla. Ta dela mora vnovič postati nemška dežela. Prva dela so bila izvršena že v prvih štirih mesecih. V deželi deluje 29 nacional-socialističnih odsekov z najbolj učinkovitimi sredstvi. Tečajji nemškega jezika napredujejo. Politični načelniki so po večini iz gornje Kranjske in oni delajo brez odhoda od jutra do mraka za razširjanje Fuchrerovih idej. Vsi katerih srca so se zakrnela in popuščajo bolj in bolj in vsaki pristopajo nove osebe k delu za rekonstrukcijo. Saboterji in kakor razbojniško društvo, ki boji svetlobe in svoje delo izpolnjuje ponoči. V najkrajšem času bomo ustanovili 23 otroških zavbišč. Na vseh straneh se izpolnjuje škoda, ki jo je povzročila prejšnji sistem. Mnogošte-

vilne mladeniče iz Kranja smo poslali daleč v veliko Nemčijo za delo na polju. Štiri meseci so zares kratki, vendar s ponosom kažemo na tiste, ki delajo in ki se bore za skupno stvar. Naši somišljeniki delajo za Fuchrerja in nemško gornjo Kranjsko, ki bo pridružena s srečo in s soncem obdani deželi Kranjski.

"Deutsche Zeitung Kroatien": Poglavitnik je sprejel v avdijenci ustanovne člane hrvatskega Kačjega odlikovanja pod vodstvom načelnika maršala Kvaternika.

"Wien Tagblatt": Iz letnega poročila zagrebške borbe je razvidno, da je bil največji denarni promet z devizijami Berlina in Milana. Od skupnega prometa 3226 milijonov odpada 2.169 milijonov na reichmarke, 1.050 milijonov na lire, na vse druge devize pa skupaj samo 7 milijonov kun.

"Kaerntner Grenzruf": Kmetijski minister Reicha Funk je obiskal gornjo Kranjsko. V Kranju ga je pozdravil predsednik občine Markgraf, ki ga je prosil, naj se podpiše v zlato knjigo. Funk mu je odgovoril, da on kot vzhodni Prus dobro pozna probleme obmejnih oblasti in da zato razume pomen in težave nacional-socialističnega dela v takih krajih. Nato je minister odšel na Bled, kjer je na dobrodošlico Gauleiterja izjavil: "Prepričan sem, dragi moj Reiner, da boste vi in vaši sodelavci uspešno dovršili naloge, ki vam jo je zaupal Fuchrer. Vaš mladeniški polet in način, s katerim ste se lotili posla, daje jamstvo za to." Od tam je Funk odšel v naselje Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Obiskal je tudi Kranjsko goro. Pri povratku je minister Funk obiskal v spremstvu Gauleiterja Reinerja gledališče v Celovcu, ki je njemu v čast priredilo svečano predstavo.

Havas iz Bukarešte: V Rumunijo je prispelo odposlaništvo hrvatskih književnikov. Poleg predsednika hrvatskih književnikov Ante Bonifasića so v delegaciji 4 najboljši hrvatski pisatelji. Ta delegacija se je udeležila rumunsko-hrvatskih intelektualnih manifestacij, ki so bile prirejene od 8. do 11. maja v Bukarešti.

Izjava odbora Jugoslovanske socialistične zveze

SMO v prizadevanjih za premaganje osišču, za zlom fašizma in med nami ameriškim Slovinci še posebej za osvoboditev slovenskega naroda in za preuredbo njegove države na podlagi naših prejšnjih deklaracij.
V teku prejšnje vojne smo delovali za združenje vseh slovenskih krajev v eni deželi, enako za združenje vseh delov drugih jugoslovanskih narodov in za njih strnitve v zvezni republiki.
Tak program so si začrtali jugoslovanski socialisti že leta pred prejšnjo svetovno vojno in smo mu zvesti ves čas.
V boju zoper imperialistične pogodbe evropskih državnikov zaveznikiških dežel po prejšnji vojni, in med vojno, smo storili kolikor je bilo v naši moči, da bi se vsi kraji primorskih, koroških in štajerskih Slovencev ter vsa Kranjska in Prekmurje strnili v Slovenijo, ta pa bi postala del zvezne republike jugoslovanskih narodov.
V teh naporih nismo nikoli odnehali. Vemo, da je naš narod za obnovo Jugoslavije, a ob enem hrepeni, da naj bo nova država v vsakem oziru boljše kakor je bila prejšnja.
Iz tega razloga se narod bori v celotni premoči osvojevalcev ne zato, da dobi nazaj stari okoreneli sistem, nego da si izvojuje resnično svobodo. V tem duhu našemu ljudstvu pomagamo in mu bomo v bodoče, kolikor nam bodo dopuščala sredstva in moči.
Na naslov onih, ki ne soglašajo s takimi idejami, a hočejo v imenu vseh uveljaviti svoje, izjavljamo:
1. Nihče, pa bodisi da deluje za en ali drug program, nima pravice, ne mandata, govoriti v imenu vseh ameriških Slovencev, še najmanj pa, da se v njihovem imenu priklanja monarhu in ga "prosi", da naj služi svojemu narodu. Narod ne prosi. Narod zahteva pravice!
2. Kdorkoli, ki pošilja v imenu "300.000 ameriških Slo-

čev" voščila, čestitke ali prošnje jugoslovanskemu kralju, zavaja njega, njegov režim, v ameriški javnosti pa meče slabo luč na vse slovenske priseljence, ki so se že davno odvadili moledovati milosti ali pa koncesij od vladarjev.

3. Napredno slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo je bilo že dolgo pred prvo svetovno vojno za združenje srbskega, hrvatskega, slovenskega, pa tudi bolgarskega naroda v skupni državi na temelju kulturne in politične avtonomije za vsak posamezen narod in na podlagi socialne zaštite za vse, ki se preživljajo z delom, in za njihove družine.
4. Obsojamo klanjanje, ki ga nekateri takozvani veljavni rojaki uganjajo sebi in drugim v posmeh. Ljudje, ki prevzemajo mesta v slovenskih narodnih odborih, bi morali vendar vedeti, da je doba ponižnega moledovanja in prišibanja minila že med zadnjo vojno in da se sedanja borba vrši ne le zoper posledice starega reda nego še posebno zoper kontrarevolucijo, ki je označena z besedo "fašizem".
5. S prošnjami na mladoletnega ali kakršnega že si bodi kralja ne bomo osvobodili ne našega, ne nobenega drugega naroda.
6. Sedanja vojna je posledica napačnega miru prejšnje vojne. Odgovorni zanj so oni, ki so skovali popolnoma drugačen red kot pa si ga je zamislil ameriški predsednik Woodrow Wilson. Mi smo podpirali njegov program, kakor smo sedaj za "štiri svobodščine", ki jih je razglasil svetovni Roosevelt in Churchill. Želimo le, da bi bil njun načrt še veliko bolj določen, bolj zagotovljiv, ker bi dobil med narodi, katerim se godi krivica in trpe pod fašističnimi rablji, več zaslonbe in pa volje ter moči za odpor.
Smo za odpravo krivic ne samo med enim nego med vsemi narodi.
Sedanja vojna je nam nova

What You Buy With WAR BONDS

These huge 60-ton heavy tanks cost \$120,000, and America's automotive and locomotive plants are turning them out on a never-ending assembly line. Our army uses light tanks, weighing 14 tons, and medium tanks of 28 tons also, but we favor the medium tank over the other two.

These heavy tanks are needed for certain phases of modern warfare, and with their thick armor and heavy-gauge guns they are almost unstopable. They are considered superior in gun power, in maneuverability and in the power of their huge tractor motors to Axis tanks. Americans everywhere are helping to pay for these monsters of war through their purchase of War Bonds. Invest at least ten percent of your income in War Bonds every pay day.

U. S. Treasury Department

priča, da demokracija v razmerah kakor so bile do te vojne v svetovnem obsegu ne more uspevati.

Zato smo za vlade iz ljudstva za ljudstvo.

Ali bolj določeno rečeno, za uredbo na temelju demokratičnega mednarodnega socializma. Ni važno, če se bo tako imenoval ali ne, glavno je, da bo to, za kar ga označujemo. Edino le tak red bo demokratičen in vsem pravičen. Samo v takem bodo dani pogoji za trajen mir, za svobodo narodov in sodelovanje med deželami skupnosti v prid. Le v tem je spas tudi slovenskega naroda.

Joško Oven, predsednik, Charles Pogorelec, tajnik.

Sprejeto na seji ožjega odbora JSZ 3. julija 1942 v Chicagu. Za to resolucijo so glasovali: Filip Godina, Joško Oven, Fred A. Vider, Frank Zaitz, Charles Pogorelec, Kristina Turpin, Frank S. Tauchar in Angela Zaitz.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Na tej slovenski proslavi je bilo prodanih vojnih bondov in znanek do \$100.000. Naš Slovenski dom jih je vzel za \$500. V odboru za prodajo bondov so bile tudi Frances Novak, mrs. Katarina Stibljaj, mrs. Frances Gorenc.

Naši fantje stalno odhajajo v armado Strica Sama. Med temi so tudi Frank Petrich, trije bratje Edward, Joe in Frank Cvelbar in Frank Godina. Srečen povratek vsem!

Dne 8. junija se je v avni kolizijski budo ponesrečil John Shain, brat mojega zeta v Jamestownu. On je k nam pripeljal stroj za sajenje krompirja. Ko se je vračal, je neki trok treščil v njegov trok. John je bil do sedaj v bolnišnici, zdaj se pa zdravi doma, a še ne more nič hoditi. Želim mu popolnega zdravlja.

Nekdo mi je povedal, da so Italijani ali sami domačini požgali lepo vas Grosuplje na Dolenjskem. Mogoče je bila ta novica že v Prosveti ali v Glasu Naroda, pa sem jo prezrl. Drugi so jo čitali v glasilu KSKJ. Koliko je resnice, ne vem, rad pa bi vedel, če je to res. Ako uredništvo ve več o tem, naj tukaj

pripomni in bom hvaležen. (Nam ni nič znano—ured.)

Dne 14. junija so Clevelandčani obiskali Sharon in Slovenski dom in tudi nas na farmi. Bili so Frank Hribar z ženo, ki sta svoječasnno tukaj živela, zdaj pa vodita gostilno v Clevelandu, dalje mr. Rakovec, mr. in mrs. Zelodec in še dva para, toda imena sem pozabil. Med njimi je bil tudi John Kodunc, po domače Pekov in doma iz Šmarja na Dolenjskem. Pred več leti, ko sem bil še mladenič in sem fural v Ljubljano, je bila pri njih "šranga", kjer sem moral plačati dva krajcarja od kornja.

Ko sem zadnje leto pisal moj življenjski spis ali moje spomine, sem tudi zapisal, da sem videl leta 1901 ali 1902, ko je v rudotopilnici v Pueblu, Colo., vzpenjača do smrti potlačila pri delu mladega slovenskega fanta, po domače Pekovega iz Šmarja. Moje dopise je čital tudi John Kodunc v Clevelandu in naletel na tisto omembo. Tisti, ki ga je vzpenjača ubila, je bil njegov brat. Zato je bil John Kodunc radoveden in me je hotel videti. In tako smo se z njim in ostalimi zadnjic malo pogovorili. Njegov oče je bil doma iz šentjurske fare iz vasi Bičje, po domače Bizlejev. Hvala za obisk in še pridite.

Kako pa tam v Michiganu? John Jeram je pozabil na obljube. John, le obišči nas Šentjursce, ne bo ti žal. Sedaj imamo dosti solate, pa tudi fižol bo kmalu in prvi krompir, da ga bomo lahko pekli. Na senu je pa prijetno ležati.

Anton Valentincič.

Nekaj besed sočlaja

Detroit.—V Prosveti sem čitala, da je družini Frank Potokar v Chicagu umrl 18-letni sin Frank. S to družino smo nekdaj živeli skupaj v Oklahomi v naselbini Victoria. Tam sta se tej družini rodila dva otroka. Prva se jima je rodila hčerka Angela, drugi pa je bil sinček Frank, ki je bil zdaj star 18 let in katerega je nezgodna smrt vzela mlado življenje 25. junija. Njega sem dostikrat pestovala, ko je bil še majhen otrok.

S Potokarjevo družino smo bili najboljši prijatelji, ko smo živeli v Oklahomi. Dostikrat smo se zabavali v njihovi družbi, ker Frank in Ivanka sta oba

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2837-38 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvestni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomoč. taj.	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjak	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADNICK, gl. blaginjak	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. odd.	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS EARNICK, drugi podpredsednik	2837 W. 80th St., Cleveland, Ohio
Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7835 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3979 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMBIC, šest okrožje	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	833 E. 161st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2837 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JACOB EUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave. Chicago, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Cleveland, O.
Porajni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	218 Toner St., Luzerne, Pa.
FRANK BARINC	19011 Muschoka Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	778 E. 180th Street, Cleveland, Ohio
Nadporni odbor	
FRANK EATZ, predsednik	2381 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MILAN MEDVEČEK	12828 Ardena Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	17187 Shodor, Detroit, Mich.
JOHN OLIP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAT	28 Westcott Ave., Peru, Ill.
Zdravniki	
F. J. ARCH	618 Chestnut St., N. E., Pittsburgh, Pa.

vesele narave in odkrita prijateljstva. Draga Ivanka! S teboj tudi jaz močno žalujem, ker ti je smrt vzela tisto, kar si najbolj ljubila. Ta neizprosnost smrti ti je vsekala globoko srčno rano, ki se ne bo nikdar popolnoma zacelila. Mati, ki še ni kaj takega doživela, ne more doumeti, koliko žalosti pretrpi ona mati, ki je izgubila kakega draga v družini. Jaz sem to že izkusila. Minilo bo šest let, odkar nam je umrla 16 let stara hčerka Elain. Njena smrt je zasekala tako globoko rano v moje srce, da se ne bo nikdar zacelila. Zato izrekam družini Potokar moje globoko sočlaj!

Predno končam te vrstice se prav lepo zahvalim mojim stari in zvestim prijateljem v Henrietti, Oklahomi, ki so mi poslali tako lepih in svežih vrtnic ali gartrož za materinski dan. Zelo sem jih bila vesela, ko sem jih prejela, in bile so še toliko bolj imenitne, ker so bile natrgane v vrtovih teh ljubčelihih in nepozabnih prijateljev. Človeku se taki prijatelji res v srce prirastejo in niso nikoli pozab-

ljeni. Torej bodite lepo potelja. Draga Ivanka! S teboj tudi jaz močno žalujem, ker ti je smrt vzela tisto, kar si najbolj ljubila. Ta neizprosnost smrti ti je vsekala globoko srčno rano, ki se ne bo nikdar popolnoma zacelila. Mati, ki še ni kaj takega doživela, ne more doumeti, koliko žalosti pretrpi ona mati, ki je izgubila kakega draga v družini. Jaz sem to že izkusila. Minilo bo šest let, odkar nam je umrla 16 let stara hčerka Elain. Njena smrt je zasekala tako globoko rano v moje srce, da se ne bo nikdar zacelila. Zato izrekam družini Potokar moje globoko sočlaj!

TRINERJEVO GRENKO VINO Z VITAMINOM B-1 JE NEKAJ IZVRSTNEGA V TEH DNEH

Ko je preustroj vsega sveta v polnem zamahu in nemogoče nam je utesiti raznim potežkočam te velike epohe. Prenehali bomo to prekušnjo le ako pazimo na zdravje. Zdravo razmišljanje in čisti duh je kar potrebujemo. Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 vam povpreči zdrav apetit in je pravo milo odvajalno sredstvo. Kupite ga pri vašem lekarnarju.
Ako ne morete dobiti tega v vaši soseščini, pošljite \$1.25 ali \$5.00 na Joseph Triner Corp., 1533 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. in dobili boste eno ali pa šest steklenic tega, poštne prosto. —(Adv.)

Ne izkuhavajte DOBROT iz vaše hrane

Imajte ta pravilnik poleg vašega štedilnika, ter ohranite vitamine in minerale

Dandanes je večina opreznjša kot kdaj prej, o potrebi ohranitve dobrih, zdravih snovi v nakupljeni hrani.

Ako uporabljate vaš štedilnik v popolno korist, tedaj ste lahko uverjeni, da dobite vitamine in minerale v hrani, ki jo pripravljate. Odrežite ta pravila... vredno jih je shraniti.

- Pravila za kuho zelenjave, da ostanete vitamini in minerali V NJEJ**
- 1 Ako le mogoče, kuhajte zelenjavo brez da bi jo lupili, ker veliko mineralov se nahaja v koži lupini. Ako morate olupiti, tedaj napravite to na tenko.
 - 2 Ne lupite ali razrežite na drobno dosti prej preden kuhate, in nikdar ne namakajte, ker eksponirani zraku in namakanje v vodi smanjša vsebino vitaminov.
 - 3 Rabite posodo s trdnim pokrovom, da ostane soprota notri; to skrajša čas kuhanja in prepreči izhlapevanje vode.
 - 4 Rabite le toliko vode, da docela pokrije dno posode.
 - 5 Nikdar ne dodajajte sode; ta uniči vitamine.
 - 6 Na visokem ognju kuhajte le toliko časa, da se prikaže soproja; potem denite notri zelenjavo in za tem znižajte ogenj.
 - 7 Ne dvigajte pokrova med kuhanjem. Mešanje ni potrebno.

- 8 Sočivje kuhajte le toliko, da postane mehko. Predolga kuha uniči vitamine in škoduje okusu in barvi.
- 9 Zelenjavo servirajte takoj, gorko.
- 10 Tekočina odvojena od zelenjave vsebuje vrednostne snovi. Rabcite jo za pripravo omak, zelenjavske pižaje ali juho.

Mesa počeno na moderni način se skrbi MANJ in ohrani VEČ vitaminov

- 1 Meso denite v nizko ponev, masno stran na vrhu in potem v peč.
- 2 Ne dodajajte nobene vode ali druge mokrte.
- 3 Meso naj se peče z malim ognjem, da se ohranijo sok in vitaminske snovi. "Protein" se ne prekuha in krčenje se zmanjša. Pecite govedino, jagnjetino in teletino z 325°, svinjino in kokoš pa z 350°.

PUBLIC SERVICE COMPANY of Northern Illinois

Slika kaže ruske delavce v neki orožni tovarni v osadiju fronta. Ne čitajte Pravda, glasilo komunistične stranke.

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

NEDOLŽNA

(Nadaljevanje.)

"Od tebe sem prejel genija. Genij je najvišja moč." "Ali ti nisi zoprna?"

Ker on brani:

"Kajti sama sem. Sodba je lahko izrečena. Jaz pa ostanem vdova umorjenega moža, čigar morila ne pozna nihče."

Skrupena, zamolklo:

"Prosim te" — izteza on roke proti njej. Ona se ozre vanj in zmaje z glavo.

"Tega ne izbriše nobena zmaga. Misliš, da ne vidim groze v pogledih? Vedno iznova hočejo prodreti k meni, kakor skozi zamreženo okno, odkoder izpušča morec vzdih. Nocoj so šepetali najini gostje med seboj kakor bi se čudili, da so povabljeni na svatbo in ne k usmrtitvi."

"Gabrijela! Žena moji!"

Toda ona plane pokonci.

"Ali se ne čudiš celo sama? Ah! predrzen si v svojem početju, ko hočeš ozdraviti na meni torturo preiskave in javno sramoto obravnave. Kdo pa bi moral biti ti, da bi zamogel zabrisati izpred oči ostale slike, one tajne."

Skrbje se na njegovih prsih. Šepetaje:

"Še vsako noč ga vidim."

"Tvojega — mrtvega?"

"Ne... Tudi njega. Tam leži — zakrene roko proti drugim vratom — tam zadaj." "To ni ista hiša. Ne trpinči se. Ti si pri meni."

"Tam zadaj leži, v sobi onstran hodnika, pri oknu. Oni — drugi se sklanja nadenj."

"Na pragu. Ležal je na pragu."

"Šele kasneje. Ko je bil zadet, se je zgrudil pri oknu."

"Odkod veš —? Ugotovljeno je drugače. Ti si vendar spala."

"Nisem spala. Čula sem ga, ko je klical. Vstala sem —"

Sklonjena proti durim:

"Spazila sem se na hodnik in sem zlezla v omari ob stenah. Kriknil je in padel, sem silila. Potem je prišel oni drugi mimo."

"Bi ga videla? ... Jaz bom ob pamet. Spala si in ne veš ničesar."

"Bežal ni in ni se plazil. Stopal je trdno kakor mlad možik."

"Sanjaš — predrami se!"

Jo trese; ona se mu iztrga.

"Misliš sem zelo —"

"Kar človek misli v snu —"

"Prišel je v mojo sobo, semkaj. Ali naj bi bila umrla? Ali pa je hotel —"

"Kako me gledaš!"

"Medtem ko je moj mož še hrope tam notri. On se odmakne."

"Ne glej me več tako. Kaj misliš?"

Odmor.

"Ko je odšel, sem stopila — tjakaj in sem ogleovala truplo. Ležalo je zdaj na pragu, tam, kjer ste ga našli vi. Zarla sem se v posteljo."

"In ničesar nisi povedala!"

"Vrglo bi bilo še več suma name."

"Meni? Zaupala mi nisi."

"Vidiš, da ti zaupam sedaj, ko sva sama. Ljubiti me in me boš varoval — roke proste dvignjene. "Vse to še ni prestano. Bdeti moram, kadar spim jaz."

On se pograbi za čelo.

"O čem govoriva, moj Bog. Tvoj mož da je ležal pri oknu? Krvi ni bilo tam."

"Kri je tekla šele kasneje, na pragu. On ni padel na kolena — vse ste si izmislili narobe. On se je splazil tja."

"Strašno mnogo veš."

Vije roke pred njo. Ona gre nazaj, prav do kota. V loku okoli njega, tiplje po steni, proti vratom. Stianjeno:

"Pojdi, ti pokažem!"

On plane naprej. Sunkoma obstane.

"Kaj se godi z nama? V novi hiši sva, v najini hiši. Stvari, ki govoriš o njih, se niso dogodile tukaj. Tu niso zapustile sledov in ne duhov."

Proti njej, prepričevalno:

"Si li pozabila, čemu si prišla? Da se daruješ meni! Ne minulemu; meni!"

"Minulemu?" — se mu odmakne ona. "Videl ga boš."

"Koga?" — in on šepče kakor ona.

"Morila. Ga še nisi videl?"

Ostro ujame ona njegov pogled. On ji strmi v oči. Slednjič ona krepko pokima. On kope: "Ne!"

"Da," — in ona se zasuče v stran. On se opoteče in se ujame za stol, si stiska prsi in išče glasu.

"Ti? Ti si bila? Gabrijela! Usmiljenje! ... Pravkar sem za trenutek mislil, da dobiš mene. Kar hočeš reči? Blaznost je eno kakor drugo. Če bi te ne ljubil, bi se smejal."

Ko je uvidel, da čaka zaman:

"Zasmehujš me, zmešti me hočeš — smejem se."

Sede — in plane zopet kvišku:

"Ne verjamem ti — bolna si. Lažeš, da ne vem, zakaj. Ničesar nočem vedeti."

Krikne:

"Nedolžna si!"

"Tiše! Če naju kdo zasliši, sva izgubljena."

On se zdrzne. Napol obrnjen v stran sloni tamkaj, čelo uprto v dlan, medtem ko hodi ona v senci pred vrati gor in dol in govori:

"Komu sem dolžna računa? Veseli naj bodo, da ga ne terjam jaz. Življenje nalik mojemu ne sme biti ustvarjeno; to je — da, to je ugovor vsemu drugemu. ... Štirinajstletno dekle sem zaznala, kar še za starce ni, da bi morali videti: našo brezmiselnost in našo nepopolnost."

Slehera laž, slehera umazanost občutij mi je za zmera ostavila znamenje, s krvjo podplut vtis. Imela sem dar, da sem videla gole duše, in marsikdaj so mi sedele za mizo nasproti spake, ki sem mogla samo bežati pred njimi. Že tedaj sem bila tujka, in drugi so videli isto kakor danes najini gostje. Niti ni bilo treba dejanja."

On zavzdihne sunkoma.

"Gabrijela! Na življenje, da odkupim tvoje dejanje!"

"Najhujše pa je bilo zrcalo. Bolj od vseh sem zaslužila sovražnost; kajti poleg njihovih pregrah sem imela še to, da sem videla vanje. ... Usmrtila bi se bila, če ne bi imela svojih sanj: sanj o blažjih, bolj duševnih ljudeh, ki sem jih lahko ljubila. Takšni so morali živeti, v dalji ali v bodočnosti. Čim obupnejše so me izdajali ljudje, s tem večjim hrepenenjem sem ljubila negnan človeštvo. Ljudje so se mi začeli smiliti: takšno moč so mi dale sanje. Dorasla sem in sem bila lepa. Tedaj sem našla njega."

Za trenutek se lahko naslone na vrata, roko na kljuki — kakor da bi hotela vstopiti.

"Bil je velik zdravnik, stotere je rešil, vendar je poznal njihove boleznosti, njihovo nagnusenost. Zmogel je, kar bi bil hotel: otel jih je."

Se zasuče od vrat.

"Ni li moral čutiti isto kot jaz? Osamljen je bil valed svoje znanosti, zaznamovan od slave. Ali si ne bi bila morala, oba tujca, zaupati med seboj?"

(Dalje prihodnjič.)

govni, trava in rastlinje zazele nijo, celo cvetice začetno. Toda še v istem času pogosto pada sneg in brijejo mrzli vetrovi. V notranjosti Grenlandije je večni led in mraz z divjimi vetrovi, tam zime ni konca. Na obali sami traja zima osem mesecev.

Ta ogromni otok ali polotok, ki ga obkroža po eni strani Atlantski ocean, po drugi pa Baffinski ali Šmitsund, meri nad dva milijona kvadratnih kilometrov. Južni del dežele je močno razsekan in se loči v celino, velike otoke in zunanje otoke, ki stoje kot predstraža v morju. Celina je jeziku podoben kos zemlje, zaočen proti jugu. Središče Grenlandije je pokrito čez in čez s takozvanim "čebelnim ledom", ki je podoben ogromnemu otlemu satovju, to je v velikanski osrednji ledenik, ki v velikih veletokih polzi na mnogih krajih v morje.

Okrog te ogromne mase ledu leži precej širok pas zemlje, ki pa se ne oklepa Grenlandije kot celota, ampak je nagosto razsekan od mnogih ozkih, daleč v celino segajočih morskih rokavov ali zasek, ki se imenujejo fjordi. Te zaseke se lomijo kot žarki od središča na vse strani.

Na vzhodni strani Grenlandije leži osrednji ledenik obali mnogo bliže ko na zapadni strani. Zato je tudi vzhodna obal mnogo manj pristopna ko zapadna in ima trše življenske pogoje.

Število in velikost ledenih veletokov je tu mnogo večje kot na zapadni strani.

Deželo tvorijo gore, ki so skoraj druga enake in katerih pobočja in hrbti se spuščajo v morje ter imajo le malo povprečnih dolin.

Zimska noč, ki je za severne kraje prava posebnost, traja nad dva meseca in je razsvetljena samo od lune ali od zvezd, pogosto tudi od polarne luči, ki je pravo čudo teh krajev. "Nič na svetu se ne da primerjati grenlandski zimski noči, razsvetljenosti in polarne luči. To je skrivnostnih dihanje narave same."

Ravno toliko časa je sam dan, solnce ne zakle in ustvarja čarobne prikazne: severno zarjo in je okrašeno s čudovitimi mavričnimi venci; vidi se pa dvojce, troje in še več solnc, ki so navzkriž postavljena. Oddaljeni kraji se približujejo, oblika se jim izpreminja, solnce se zdi kot plamenica. Nihče ne popiše vseh krassot.

"Uboga je dežela, ki smo jo oropali Eskimom, uboga na zlatu in zelenih gozdovih, gola, in ni podobna nobeni drugi od ljudi obljubljeni deželi."

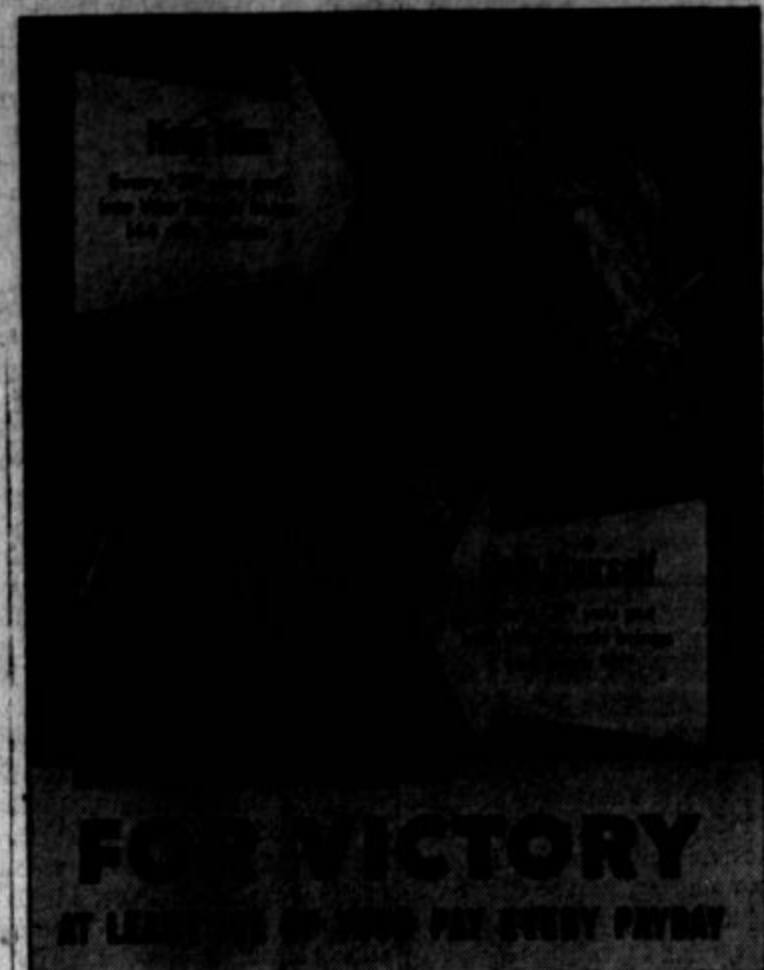
In vendar je v svojem uboštvi tako lepa! Kder jo vidi, ostane mu drag spomin nanjo. Ona je polna tiste pravilne lepote, ki sem jo sanjal v svoji mladosti.

Močna, divja njena priroda je podobna starodavni pripovedki, izsekani v led in sneg, polni lepih prispodob ko pesem. Podobna je mrzlemu jeklu, v katerem se igraje zrcali solnce.

Velikanske, nepopisne so snežene ravni in ledeniki, ki se razprostirajo od morja do morja, polizijo vanj in ga polnijo. Velikanske doline in gore so zakrite: vse je zabrisano; kar nesejo oči: neskončnost ledu in snega.

Vse je tako preprosto in vse

Unbeatable Team—Soldier, Bond Buyer

Four new color posters seen will be seen all over the United States, emphasizing new themes in the War Bond sales campaign. The poster reproduced above stresses the double-purpose utility of War Bond purchases.

U. S. Treasury Dept.

tako veličastno. Bel sneg, zamodrel led, gole, temne gore kot črni kupi, viharno, rjoveče morje. Kadar zahaja solnce, je morje rožno rdeče in ledene gore se blestijo, kot bi bile obrastene z ogromnimi in številnimi rožami. Pogosto mislim na šatore Grenlandije, na črede severnih jelenov, pasočih se v zalivih in na bregovih, na ptice, trate, vode in močvirja in na dolinice onih gor, kjer prebije Eskimo svoje kratko poletje.

Ta zemlja ima tudi strahovite pokrajine brez vsakega drevesa. Toda dobe se travnikom podobne jase s številnimi cveticami, ki jih prepređa nizko, košasto grmičasto rastlinje. Največkrat je ob morski obali. Višje od 600 do 900 m postane trava redka, na njeno mesto stopi mahovje in pritikavo grmičje. Sicer pa so ti kraji sedež večnega ledu; tu ni ne pomladi, ne poletja v pravem pomenu besede, zakaj dež je redka prikazen tudi v poletnih dneh."

Izmed živali so tujenci in mroži velikega pomena za ondotne prebivalce. Ti jim dajo vsega za življenje. Zelo važen je severni jelen in neobhodno potrebna žival grenlandski pes, ki ga rabi za vprego v sani. Tam gori živi tudi severna lisica, beli medved, severna kokoš (snežka) in severni (beli) zajec. Na strmih obrežnih stenah gradijo ptice svoja gnezda v zelo velikem številu, in sicer spodaj alke, zgoraj galebi. Tu se nahaja ogromna množina jajec. Na jugu so neke vrste gos — "gagge". Mnogo je na Grenlandiji različnih rudnin.

Popolnoma enotno sliko o Grenlandiji je težko podati. Različna okrožja nudijo različne slike. Nemška ekspedicija, ki je odkrila na vzhodni obali Franc Jožefov fjord, ga opisuje tako-le: "Globlje in globlje ko smo prodirali, bolj mila temperatura je

najkrajšem času se razvije tu gori najbujnejše rastlinsko življenje. Tu je videti velike, enakomerno zelene plani, po katerih se pasejo severni jeleni. Na mnogih mestih so najlepše zelene trate, ki jih krasijo rumene glavice ledrika, poleg andromede stoji temnorjava zvončica, dalje nežna vedno zelena pirola z marmorno belimi cveti. Tudi lepe, a redke alpske cvetke so tu.

Od živali napolnjujejo te pokrajine tudi severni zajci v obilnem številu. Od ptic smo videli gosi, pasoč se pa tratah. Naleteji smo na hermeline, lisice, sove in sokole. Bizam živi tu v čredah, kopije hrano izpod snega in daje meso. Strnad žgoli, ževci in obrežni tekač žvižgata v nižinah. Tudi komarji, muhe in ličinke živijo tu svojo borno življenje. V morju je na milijone različnih rakov. Ti in nekatere male ribice so v hrano gagam, galebom, potapljavcem in morskim lastvicam. Najvažnejši živali pa sta tjučenj in mrož. Eskimo in beli medved, oba ga pridno zasledujeta."

(Dalje prihodnjič.)

NOTE!

Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY!

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local salvage agency

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino iz ene družine. List Prosveta stane za vsi člani, za člano ali družino 61.25 za eno leto naročnina. Kar pa čisto nič plačajo pri naročninah 61.25 za eno leto naročnina. Torej sedaj ni vrnika, reči da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekega, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	66.00	Za Clovece in Chicago	je	57.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	3.50	
2 tednika in	7.00	2 tednika in	6.50	
3 tednike in	10.00	3 tednike in	9.50	
4 tednike in	13.00	4 tednike in	12.50	
5 tednikov in	16.00	5 tednikov in	15.50	

Za Evropo je 50.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priročeno pošljim naročnino za list Prosveto vrsto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Narod, ki izumira

Po Nansenu priredil

IVAN BEŽNIK

Malo uvoda

"Najzanimivejše ljudstvo na svetu so Eskimi, prebivalci skrajnega severa, sinovi ledene in pušne Grenlandije." Tako trdi Rridtjof Nansen, neutrudni raziskovalec severa, v svoji knjigi "Življenje Eskimov", ki mi je služila v prvi vrsti pri sestavi tega spisa. V najkrutnejšem boju s prirodo, ledom, mrazom, viharjem in nočjo, v najtrštem boju za živež, združenim s tisočeriimi nevarnostmi, se je to ljudstvo prebilo skozi stoletja in stoletja, to da močnejši so ostali zmagovalci, živeli so in dokazali moč človeške narave. Ko so prišli Evropejci prvič z njimi v dotiko, so jih ti najbrž premagali in pozabnost se je zagrnila nad prvimi naselniki. Prešla so stoletja; novi Evropejci so stopili na njih tla; Eskimi so jih morali priznati za gospode, in valed dotike z njimi so pričeli propadati po nekem čudnem zakonu, po katerem ginejo vsa prirodna ljudstva, ki pridejo z Evropejci v dotiko. Prišel bo čas, ko ne bo nobenega Eskima več. Ali se bo njih rod stopil s priseljenci v novo

pleme. Vse eno. Eskima, z njegovo žilavostjo v boju za obstanek, z njegovimi begami in duševnimi posebnostmi ne bo več. Škoda. Zakaj tudi on ima čustvo, veselje se življenja in le nerad umre, dasi se v nevarnosti izkaže junaka.

Da ga spoznamo, preden nam umrje, da se česa naučimo od njegove žalostne usode, za to naj služijo ta spis, ki naj bo verna in zanimiva slika tega ljudstva. "So stvari, in sicer važne stvari, ki dollecu vzbujajo večjo pozornost kot dolgoletnemu raziskovalcu," pravi Nansen, ki je bil eno zimo v njih sredi in opazoval posebnosti njih življenja. Ni mogoče živeti med temi ljudmi, ne da bi jih vzljubil, in za to je ena zima dovolj.

Grenlandija

Grenlandija! To ime nam do ni na uho, kot ime pravičljive dežele, in vendar ni v ničemer podobna sladkemu bogastvu Indije Koromandije. Najsevernejši kraj na zemlji je to, v katerem se bivajo ljudje v večni borbi z ledom in vetrovi. Dežela je ogromna, čudovita, vklesana v led z ledenimi bregovi, gorami in ledeniki, ki se spuščajo v morje. Ali je obsojen ta kraj k večni temi ali k večnemu dnevu?

Zima je ena sama dolga noč, poletje pa je en sam dolg in svetel dan. Ali je sploh to poletje? Solnce je nekoliko gorkajše, morje odmrzne, prikažejo se bre-

A.E.F. Pilots Play Ball at Australian Air Base

One of the D'Magpies of the U. S. air force in Australia takes a cut at the ball as he waits for his plane in the background, a flying fortress, to be serviced for a foray against Jap bases. Along with tons of fighting equipment, the War Department shipped thousands of bats, balls, and gloves to Australia so members of the A. E. F. could relax in their spare moments.